

Σύλλογος Φίλων των Παιδιών με Χρόνιες Ρευματοπάθειες

«Η ΦΙΛΙΚΗ ΜΑΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ»

Τεύχος 6ο, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2021

Επικοινωνία: laprheum@gmail.com, [Facebook: sfpxr](https://www.facebook.com/sfpxr)

Φθινόπωρο

Από τη συλλογή της Γιώτας Καραμπέρη

Αγαπητά μας μέλη και φίλοι!

Καλό μας Φθινόπωρο! Με την επιστροφή μας στην καθημερινότητα και ελπίζοντας πως είχατε ένα χαλαρωτικό καλοκαίρι απολαμβάνοντας με τα απαραίτητα μέτρα τις ομορφιές της χώρας μας, ας «ξεφυλλίσουμε» μαζί το τωρινό τεύχος του περιοδικού μας.

Το εξώφυλλο της διμηνιαίας «ΦΙΛΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ» κοσμούν φθινοπωρινές φωτογραφίες που μας έστειλε το μέλος μας Γιώτα Καραμπέρη.

Στη συνέχεια, σας προτρέπουμε να απολαύσετε έναν ύμνο στη φιλία, που εμπνεύστηκε και συνέθεσε σε ποίημα ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες, ο διάσημος Αργεντινός συγγραφέας, μία από τις σημαντικότερες λογοτεχνικές μορφές του 20ού αιώνα. Το ποίημα μας έστειλε η Στάσα Βακαλούδη.

Ακολουθεί μία ενημέρωση για την Παγκόσμια Ημέρα Αρθρίτιδας, τη 12^η Οκτωβρίου από την Τζένη Πρατσίδου!

Όσο για τις εκδρομές μας, ας ξεναγηθούμε εικονικά από την διοργανώτρια αυτών των εκδηλώσεων, την Αθηνά Κανσουζίδου-Κανακούδη. Αυτή τη φορά, επέλεξε τα προϊστορικά ευρήματα της Θεόπετρας, στην περιοχή της Καλαμπάκας, όπου θα γνωρίσουμε μία γοητευτική έφηβη, την Αγνή.

Και η καλλιτεχνική μας συντροφιά παρουσιάζει έναν αριστοκράτη αλλά «καταραμένο» ζωγράφο τον Αμεντέους Μοντιλιάνι, πίνακα του οποίου, το πορτραίτο της «Ζαν με κόκκινο σάλι», φιλοξενείται στο οπισθόφυλλο του περιοδικού μας.

Σας υπενθυμίζουμε πως πάντα περιμένουμε τις συμμετοχές σας με κείμενα, φωτογραφίες ή άλλες σας δημιουργίες... για τα επόμενα τεύχη και σας ευχόμαστε καλή ανάγνωση!

Το ΔΣ του Συλλόγου
Τζένη Πρατσίδου-Γκέρτση
Φλωρεντία Κανακούδη- Τσακαλίδου
Αναστασία Βακαλούδη
Αντωνία Γούδα
Αθηνά Κανσουζίδου-Κανακούδη
Στέλλα Καρανάνου
Αγνή Κορφίτου
Αναστασία Βογιατζή
Βάγια Ρουμελιώτη

«Ποίημα στους φίλους», Χόρχε Λουίς Μπόρχες

“Δεν μπορώ να σου δώσω λύσεις για όλα τα προβλήματα της ζωής σου, ούτε έχω απαντήσεις

για τις αμφιβολίες και τους φόβους σου· όμως μπορώ να σ’ ακούσω και να τα μοιραστώ μαζί σου.

Δεν μπορώ ν’ αλλάξω το παρελθόν ή το μέλλον σου. Όμως όταν με χρειάζεσαι θα είμαι εκεί μαζί σου.

Δεν μπορώ να αποτρέψω τα παραπατήματά σου. Μόνο μπορώ να σου προσφέρω το χέρι μου να κρατηθείς και να μη πέσεις. Οι χαρές σου, οι θριάμβοι και οι επιτυχίες σου δεν είναι δικές μου. Όμως ειλικρινά απολαμβάνω να σε βλέπω ευτυχισμένο.

Δεν μπορώ να περιορίσω μέσα σε όρια αυτά που πρέπει να πραγματοποιήσεις, όμως θα σου προσφέρω τον ελεύθερο χώρο που χρειάζεσαι για να μεγαλουργήσεις.

Δεν μπορώ να αποτρέψω τις οδύνες σου όταν κάποιες θλίψεις σου σκίζουν την καρδιά, όμως μπορώ να κλάψω μαζί σου και να μαζέψω τα κομμάτια της για να την φτιάξουμε ξανά πιο δυνατή.

Δεν μπορώ να σου πω ποιος είσαι ούτε ποιος πρέπει να γίνεις. Μόνο μπορώ να σ’ αγαπώ όπως είσαι και να είμαι φίλος σου.

Αυτές τις μέρες σκεφτόμουν τους φίλους μου και τις φίλες μου, δεν ήσουν πάνω ή κάτω ή στη μέση.

Δεν ήσουν πρώτος ούτε τελευταίος στη λίστα. Δεν ήσουν το νούμερο ένα ούτε το τελευταίο.

Να κοιμάσαι ευτυχισμένος. Να εκπέμπεις αγάπη. Να ξέρεις ότι είμαστε εδώ περαστικοί. Ας βελτιώσουμε τις σχέσεις με τους άλλους. Να αρπάζουμε τις ευκαιρίες. Να ακούμε την καρδιά μας. Να εκτιμούμε τη ζωή.

Πάντως δεν έχω την αξίωση να είμαι ο πρώτος, ο δεύτερος ή ο τρίτος στη λίστα σου. Μου αρκεί που με θέλεις για φίλο. Ευχαριστώ που είμαι.

Στο ποίημα αυτό, ο Μπόρχες εξυμνεί τη γνήσια φιλία και αλληλεγγύη. Ύμνος στην κοινωνική-αλληλέγγυα φύση του ανθρώπου που καταλύει και υπερβαίνει τον ατομισμό-εγωισμό. Στην πρώτη στροφή, μας λέει ότι ένας φίλος, σύντροφος κλπ, δεν μπορεί να μας δώσει λύσεις και απαντήσεις για ουσιαστικά και σημαντικά για εμάς ζητήματα που αντιμετωπίζουμε στη ζωή μας. Και ίσως δεν είναι αυτό και θεμιτό.

Η 12η Οκτωβρίου έχει επίσημα καθιερωθεί ως « Παγκόσμια Ημέρα Αρθρίτιδας», με στόχο την ευαισθητοποίηση του κοινού για την ύπαρξη των ρευματικών και μυοσκελετικών παθήσεων και τον αντίκτυπό τους στη ζωή πασχόντων κάθε ηλικίας, ακόμη και μικρών παιδιών.

Οι παθήσεις αυτές είναι χρόνια νοσήματα που προσβάλλουν οστά, αρθρώσεις, περιαρθρικά μόρια και σπανιότερα όργανα που έχουν συνδετικό ιστό. Τελευταία προτιμάται ο όρος νόσημα αντί για ρευματοπάθεια, καθώς με τη σύγχρονη θεραπεία οι ασθενείς απολαμβάνουν μεγάλες περιόδους της ζωής τους σε ύφεση ακόμη και χωρίς θεραπεία. Χρόνια νοσήματα σημαίνει ότι έχουν εξάρσεις και υφέσεις, αλλά ακόμη δεν είναι εφικτή η ίασή τους.

Η Νεανική Ιδιοπαθής Αρθρίτιδα (ΝΙΑ) είναι το συχνότερο Νεανικό Ρευματικό Νόσημα, με κυμαινόμενη ανά τον κόσμο συχνότητα (15-400 /10.000 παιδιά). Σε κάθε παιδί ή έφηβο με (ΝΙΑ) αντιστοιχούν 10 ενήλικες με Ρευματοειδή Αρθρίτιδα. Πρόκειται για ένα ετερογενές ρευματικό νόσημα που ανάλογα με τις εκδηλώσεις, το οικογενειακό ιστορικό και τα ευρήματα, κατατάσσεται σε ομοιογενείς μορφές, ορισμένες από τις οποίες μοιάζουν με τις αντίστοιχες των ενηλίκων. Με την έγκαιρη διάγνωση, τη

σύγχρονη θεραπεία την εξειδικευμένη παρακολούθηση από έμπειρους ιατρούς και όταν χρειάζεται μη φαρμακευτικά μέσα, όπως φυσικοθεραπείες, τα περισσότερα παιδιά και έφηβοι έχουν καλή Ποιότητα Ζωής και συμμετέχουν στις ίδιες σχολικές, εξωσχολικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις με τους συνομηλίκους τους.

Ο Σύλλογός μας, που στηρίζει το πάσχον παιδί με χρόνια ρευματοπάθεια αλλά και την οικογένειά του, κάθε Οκτώβριο έμπρακτα γιόρταζε την Παγκόσμια Ημέρα Αρθρίτιδας με τη συμμετοχή του στον Νυχτερινό Μαραθώνιο Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων με Χρόνιες Ρευματοπάθειες. Όπως γνωρίζετε, οι 2 Σύλλογοι συνιστούν τον Παιδικό Αντιρευματικό Αγώνα. Με την κοινή τους αυτή δράση, όπου συμμετείχαν μαζί μέλη και φίλοι μας προωθούσαν τη στήριξη των Συλλόγων μας, φορώντας το κοινό έμβλημά μας και ενημερώνοντας το κοινό.

Δυστυχώς, φέτος οι συνθήκες της πανδημίας, μας απέτρεψαν να σας καλέσουμε στο αθλητικό αυτό γεγονός αλλά **καθένας από μας μπορεί κάθε στιγμή να γίνει κήρυκας των στόχων του Συλλόγου μας στο κοινωνικό του περιβάλλον.**

Το μέλλον γι' αυτά τα παιδιά προδιαγράφεται αισιόδοξο, καθώς η έγκαιρη παραπομπή παιδιών και εφήβων με μυοσκελετικές εκδηλώσεις από τους επιμορφωμένους παιδίατρους τους στο Παιδιατρικό Ανοσολογικό και Ρευματολογικό Κέντρο Αναφοράς που στηρίζουμε, στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης, παρέχει σύγχρονη ποιοτική και ολιστική περίθαλψη, αντίστοιχη των Ευρωπαϊκών Κέντρων.

Για μας κάθε μέρα είναι Παγκόσμια Μέρα Αρθρίτιδας και αγωνιζόμαστε για την κοινοποίησή της σε Πολιτεία και συμπολίτες μας!

Προϊστορικό σπήλαιο Θεόπετρας

Το σπήλαιο της Θεόπετρας είναι ένας τεράστιος θάλαμος στους πρόποδες ενός ασβεστολιθικού βράχου, ψηλά πάνω στο λόφο πάνω από το χωριό Θεόπετρα, τρία χιλιόμετρα νότια της Καλαμπάκας, ακριβώς απέναντι από τους μαγευτικούς βράχους των Μετεώρων. Το σπήλαιο δημιουργήθηκε πριν από 137-65 εκατομμύρια χρόνια. Καλύπτει έκταση περίπου 500 μ², έχει ορθογώνιο σχήμα και το ύψος του είναι 4-5 μ. Η πύλη εισόδου είναι πολύ μεγάλη, πλάτους 17 μ και ύψους 3 μ.

Το σπήλαιο της Θεόπετρας είναι ένας διάσημος αρχαιολογικός χώρος γιατί η ραδιοχρονολόγηση υπέδειξε ανθρώπινη παρουσία τουλάχιστον 50.000 χρόνια πριν. Τα ευρήματα του αρχίζουν στη Μέση της Παλαιολιθικής εποχής (50.000 π.Χ.) και διαρκούν μέχρι το τέλος της νεολιθικής περιόδου (4.000 π.Χ.) χωρίς χρονικά κενά. Το σπήλαιο είναι αρκετά πιθανό να είναι το μοναδικό το οποίο περιέχει, μέσα σε ένα ενιαίο χώρο, στοιχεία δύο πολύ σημαντικών πολιτιστικών μεταβάσεων. Πρώτα από την αντικατάσταση των Νεάντερταλ από τους σύγχρονους ανθρώπους και στη συνέχεια από τη μετάβαση από τη συλλογή κυνηγών προς τη γεωργία, τη μετάβαση από τον Παλαιολιθικό στο νεολιθικό τρόπο ζωής, στο τέλος της τελευταίας Εποχής των Παγετώνων.

Οι ανασκαφές ξεκίνησαν το 1987 και ολοκληρώθηκαν επίσημα το 1998, αλλά οι ανακαλύψεις συνεχίζονται ακόμη. Μεταξύ των ευρημάτων συγκαταλέγονται ανθρώπινες ταφές της Παλαιολιθικής και της Μεσολιθικής περιόδου, λίθινα εργαλεία προσαρμοσμένα τεχνολογικά στις ανάγκες της κάθε περιόδου, νεολιθικά αγγεία και διάφορα νεολιθικά κοσμήματα από οστά, πέτρα και χρυσό. Βρέθηκαν και πέντε ταφές, από τις οποίες η μία έχει χρονολογηθεί στα 14.990-14.060 π.Χ., ενώ τρεις ακόμη ταφές έχουν χρονολογηθεί μεταξύ 7000 και 7500 π.Χ. Όλοι οι σκελετοί ανήκουν στον τύπο του *Homo Sapiens sapiens*.

Στα βαθύτερα στρώματα της Μέσης Παλαιολιθικής, αν και δεν βρέθηκαν ταφές αυτής της περιόδου, βρέθηκαν όμως αποτυπώματα ανθρώπινων πελμάτων (130.000 χρόνια πριν από σήμερα), τα οποία αποτελούν σπανιότατο εύρημα όχι μόνο για τον ελλαδικό, αλλά και για τον ευρωπαϊκό χώρο. Τα αποτυπώματα αποτελούν ίσως ένα από τα πιο εντυπωσιακά ευρήματα των ανασκαφών στο σπήλαιο, γιατί είναι ζωντανή μαρτυρία της κατοίκησης του σε εποχές τόσο μακρινές που εξάπτουν τη φαντασία. Οι επιστημονικές μετρήσεις και αναλύσεις έδειξαν ότι τα αποτυπώματα ανήκουν σε δύο παιδιά. Ενδιαφέρον είναι και το εξής στοιχείο: τα αποτυπώματα έχουν γίνει από αριστερά πόδια. Πως εξηγείτε αυτό; Μάλλον δεν υπάρχει προς το παρόν τεκμηριωμένη ερμηνεία. Μόνον υποθέσεις μπορούν να γίνουν. Ίσως το αργιλώδες δάπεδο της σπηλιάς και οι συγκυρίες να “βοήθησαν” στην αποτύπωση μόνο των συγκεκριμένων ιχνών.

Σύμφωνα με παλαιοπαθολογική ανάλυση σε ανθρώπινα οστά της νεολιθικής περιόδου, τα περίπου 43 άτομα που υπολογίζεται να έζησαν αυτή την περίοδο στο σπήλαιο, φαίνεται πως ήταν αρκετά υγιή.

Το 2010 έγινε μια σημαντική ανακάλυψη σε αυτό το σπήλαιο, ένας τείχος ο οποίος χτίστηκε πριν από 23.000 χρόνια, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι είναι η παλαιότερη γνωστή ανθρώπινη κατασκευή μέχρι σήμερα. Το 2016, ερευνητές εξήγαγαν με επιτυχία το DNA από την κνήμη δύο ατόμων που είχαν ταφεί στο σπήλαιο της Θεόπετρας. Και τα δύο άτομα ανακαλύφθηκαν σε μεσολιθικό ταφικό πλαίσιο και χρονολογήθηκαν ανεξάρτητα στο 7288–6771 π.Χ. και 7605–7529 π.Χ.

Ανάμεσα στις εστίες των περίπου 60.000 χρόνων βρέθηκαν δεκάδες πήλινοι, συνήθως κυλινδρικοί, σχηματισμοί, πιθανότατα ελαφρά στεγνωμένοι, όχι ψημένοι. Οπωσδήποτε αυτοί οι πήλινοι σχηματισμοί αντιπροσωπεύουν πρώιμες προσπάθειες σχηματοποίησης αυτού του εύπλαστου υλικού, του πηλού, τις ιδιότητες του οποίου φαίνεται να γνώριζαν πλέον στη Μεσολιθική περίοδο και αποτελούν αποδείξεις ότι η κεραμική τεχνολογία είναι γηγενής κατάκτηση, αφού σε συνδυασμό με το ψήσιμο του πηλού κάποιους αιώνες αργότερα, επρόκειτο να σημάνει την επανάσταση της τεχνολογίας κατά τη Νεολιθική εποχή..

Λόγω της σπουδαιότητάς του για την ιστορία της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, το σπήλαιο αναδείχτηκε σε επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο το 2010. Μπαίνοντας στο σπήλαιο ο επισκέπτης βλέπει την επιφάνεια όπου είναι τα αποτυπώματα των ανθρώπινων πελμάτων και δύο τάφους.

Στην είσοδο του χωριού, λίγα μέτρα από το σπήλαιο λειτουργεί το Μουσείο του Σπηλαίου Θεόπετρας που στο εσωτερικό του εκτίθενται τα ευρήματα από τις διάφορες προϊστορικές περιόδους, που ανασκάφηκαν στο σπήλαιο, αλλά και τμήμα της στρωματογραφίας των επιχώσεων, αποτυπώματα των ανθρώπινων πελμάτων που χρονολογούνται στα 130.000 χρόνια πριν από σήμερα, ευρήματα προϊστορικών

καρπών που διασώθηκαν στα προϊστορικά στρώματα, κεραμικά σκεύη, εργαλεία και κοσμήματα και φωτογραφίες από την ίδια την ανασκαφή.

Το Σπήλαιο της Θεόπετρας παραμένει ακόμα η μόνη προς το παρόν μεσολιθική θέση στη Θεσσαλία, όμως αποκλείεται να μην κυκλοφορούσε ο ίδιος ή και άλλος πληθυσμός σε άλλες θέσεις και να μην βρεθούν στο μέλλον και άλλες εγκαταστάσεις σε σπήλαια ή όχι.

Ο βράχος της Θεόπετρας

Το σπήλαιο της Θεόπετρας.

Αυγή: Το κορίτσι που έζησε πριν 9.000 χρόνια στη Θεόπετρα

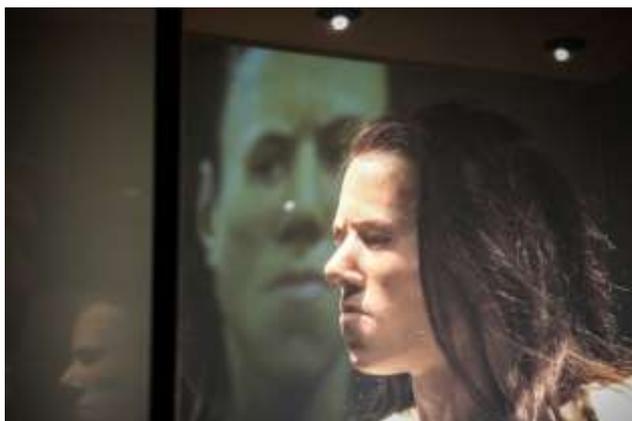
Το 1993, ύστερα από επτά χρόνια ανασκαφών στο σπήλαιο της Θεόπετρας, εντοπίστηκε για πρώτη φορά αδιατάρακτη ταφή στη θέση εναπόθεσής της, η οποία ανήκε σε γυναίκα που έζησε 9.000 χρόνια πριν και στην οποία οι αρχαιολόγοι έδωσαν το όνομα Αυγή, γιατί «έζησε στην αυγή του σημερινού πολιτισμού».

Ύστερα από ραδιοχρονολογήσεις επί των ίδιων των οστών βεβαιώθηκε ότι ανήκει στην 8η χιλιετία πΧ και επομένως χρονολογείται στη Μεσολιθική περίοδο, όπως άλλωστε προέκυπτε και από τη στρωματογραφική ακολουθία. Από τα οστά έχει χρονολογηθεί περίπου στο 8070 π. Χ.

Ήταν 18-25 ετών και είχε ύψος 1,57 μ. και, σύμφωνα με την ανθρωπολογική εξέταση, είχε με ήπιες αλλοιώσεις από επεισόδια φλεγμονής, πιθανόν αναιμία ή και σκορβούτο, καθώς και κάποιο ενδοκρινολογικό ή και μεταβολικό πρόβλημα, αλλά και αξιοσημείωτο προγναθισμό.

Η Αυγή αποτελεί την πρώτη βεβαιωμένη «παρουσία» μεσολιθικού ανθρώπου στη Θεσσαλία 9.000 χρόνια μετά, η οποία είναι ελάχιστα εντοπισμένη στον ελληνικό χώρο.

Καθώς το κρανίο της διατηρούνταν σε άριστη κατάσταση, αποφασίστηκε η ανάπλασή του, προκειμένου, για διδακτικούς λόγους, να εκτεθεί στο υπό δημιουργία τότε ειδικό μουσείο (Κέντρο Τεκμηρίωσης και Εκπαίδευσης Σπηλαίου Θεόπετρας).

Το αναπλασμένο πρόσωπο από το κρανίο της Αυγής.

Την 19η Ιανουαρίου 2018 στο αμφιθέατρο του Μουσείου της Ακρόπολης παρουσιάστηκε η ανασύνθεση του προσώπου της Αυγής με πρωτοβουλία του καθηγητή Ορθοδοντικής του Πανεπιστημίου Αθηνών Μανώλη Παπααργυροάκη.

Επιμέλεια: Αθηνά Κανσουζίδου-Κανακούδη

Αμεντέο Μοντιλιάνι: ο Καταραμένος Ζωγράφος (1884-1920)

Ο «καταραμένος» καλλιτέχνης, ο «εκκεντρικός παλιάνθρωπος», που εμπνεύστηκε από τις Καρυάτιδες και συνήθιζε να λέει «Θα ήθελα η ζωή μου να ήταν σαν πλουσιοπάροχο ποτάμι που κυλάει χαρμόсуνα πάνω στη γη». «Υπάρχει μόνο ένας άνθρωπος που ξέρει να ντυθεί στο Παρίσι κι αυτός είναι ο Μοντιλιάνι», έλεγε ο Πικάσο. «Ο αριστοκράτης μας», τον αποκαλούσε ο Ζαν Κοκτό.

Γεννήθηκε στις 12 Ιουλίου του 1884 στο ιταλικό λιμάνι του Λιβόρνο της Τοσκάνης. Ήταν το νεότερο από τα τέσσερα παιδιά μιας φτωχής εβραϊκής οικογένειας. Σε ηλικία 12 ετών ξεκίνησε να κάνει μαθήματα ζωγραφικής και όλη μέρα ήταν κλεισμένος στο δωμάτιό του και ζωγράφιζε. Σε ηλικία 16 ετών διαγνώστηκε με φυματίωση, ενώ είχε περάσει σοβαρές κρίσεις πλευρίτιδας και τύφου. Η αγάπη του για την τέχνη τον οδήγησε στην Ιταλία για σπουδές. Εκεί ήρθε σε επαφή με το έργο των Γάλλων ιμπρεσιονιστών και του Ροντέν και πήρε την απόφαση να πάει στο Παρίσι. Ο Αμεντέο Μοντιλιάνι έφτασε στο Παρίσι το 1906 σε ηλικία 21 ετών και γοήτευσε πρώτα με την προσωπικότητά του και μετά με την τέχνη του. Ήταν το προικισμένο τέκνο της Ιταλίας που έγινε ο αγαπημένος του Παρισιού. Ο Μοντιλιάνι είχε τον τίτλο του «καταραμένου» καλλιτέχνη γιατί έκανε έκλυτο βίο με καταχρήσεις και αγοραίες γυναίκες. Ίσως επειδή ήξερε ότι θα πεθάνει. Έπασχε από φυματίωση και ήθελε να κρύψει την ασθένεια και να αποφύγει το στιγματισμό. Ήταν χαρούμενος, όταν οι άλλοι τον θεωρούσαν μεθύστακα και ναρκομανή. Έτσι, δεν έβλεπαν πάνω του τα σημάδια της φυματίωσης. Οι αλκοολικοί, άλλωστε, ήταν αποδεκτοί. Οι φυματικοί όχι. Προτίμησε συνειδητά να κρύψει τη θανατηφόρα ασθένειά του απ' όλους, φίλους και ερωμένες.

Στο Παρίσι έκανε μποέμικη ζωή. Μπήκε γρήγορα στον κύκλο των καλλιτεχνών της Μονμάρτρης και του Μονπαρνάς. Ο κύκλος του αποτελούνταν από τα μεγαλύτερα ονόματα της καλλιτεχνικής σκηνής, όπως ο Πικάσο και ο Ντιέγκο Ριβέρα. Ο γλύπτης Κονσταντίν Μπρανκούζι άσκησε μεγάλη επιρροή στο έργο του, τόσο μεγάλη που αποφάσισε να εγκαταλείψει την ζωγραφική και να αφοσιωθεί στη γλυπτική. Άρχισε να σμιλεύει μακρόστενα ανέκφραστα πρόσωπα, μακριές ίσιες μύτες και αμυγδαλωτά μάτια. Εκείνες οι «Καρυάτιδες» αποκάλυψαν την έντονη επιρροή του Μοντιλιάνι από την ελληνική αρχαιότητα, αλλά και την αφρικανική τέχνη. Ο Μοντιλιάνι είχε φλερτάρει με τον κυβισμό, είχε γοητευθεί από τις βαριές γραμμές του Τουλούζ - Λοτρέκ και τα πορτραίτα της ύστερης περιόδου του Σεζάν, είχε ακολουθήσει τα βήματα των Παριζιάνων της εποχής του και είχε εντρυφήσει στα ναϊφ της Αφρικής και της Ωκεανίας. Πλέον, είχε κατακτήσει το δικό του στιλ.

Όσο ζούσε έκανε μια και μοναδική ατομική έκθεση με 30 έργα, που διήρκεσε μόνο μια ημέρα στις 3 Δεκεμβρίου του 1917, στην γκαλερί του Παρισιού Berthe Weill. Οι γυμνές «Καρυάτιδες» που εξέθεσε έγιναν επίκεντρο ενός δημόσιου σκανδάλου με την αστυνομία να κλείνει τη γκαλερί μόλις λίγες ώρες αφότου άνοιξε. Μερικές από αυτές τις αγόρασε ο Αλέξανδρος Ιόλας και τις δώρισε στο μουσείο MoMa της Νέας Υόρκης, ενώ μία από αυτές δώρισε στη δικής μας Εθνική Πινακοθήκη το 1974.

Τα γυμνά του Μοντιλιάνι - τα γεμάτα θέρμη γυναικεία πορτρέτα του - έφεραν επανάσταση στη ζωγραφική. Οι γυναίκες του Μοντιλιάνι ήταν ζεστές, ζωντανές υπάρξεις που ξεχύνονταν από τον καμβά, πλάσματα που έμοιαζαν να γλιστρούν στον ύπνο, ή να ριγούν από ευχαρίστηση. Μετά από αυτό, η γυμνή σάρκα δεν θα ήταν ποτέ ξανά η ίδια στη ζωγραφική.

Ο μεγάλος έρωτας του Ιταλού ζωγράφου ήταν η νεαρή Γαλλίδα, Ζαν Εμπιτέρν, που τον ακολούθησε μέχρι και στο θάνατο. Γνωρίστηκαν το 1917, στο Παρίσι. Η Ζαν ήταν 19 χρονών και φοιτήτρια των Καλών Τεχνών. Ερωτεύτηκαν με την πρώτη ματιά. Ο Μοντιλιάνι είχε μεγάλη επιτυχία στις γυναίκες, αλλά η γλυκιά Ζαν υπήρξε σταθμός στη ζωή του. Έγινε σύντροφος και μούσα του. Πόζαρε σε 25 πίνακες του ζωγράφου.

Η οικογένεια της Ζαν ήταν καθολική και πολύ συντηρητικοί άνθρωποι. Αντιμετώπιζαν τον Εβραίο και τυχοδιώκτη Μοντιλιάνι, ως έναν απένταρο μεθύστακα, που θα παρέσυρε την κόρη τους στην ακολασία της

μποέμικης ζωής του Παρισιού. Η Ζαν δεν δυσκολεύτηκε καθόλου να πάρει την απόφασή της. Έφυγε απ' το σπίτι της, για να ζήσει με το Μόντι, που ήταν γι αυτή ο απόλυτος έρωτας. Το Νοέμβριο του 1918, απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, μία κόρη που ονόμασαν Ζαν. Παρά τα αυστηρά ήθη της εποχής, το καλλιτεχνικό ζευγάρι δεν είχε παντρευτεί.

Τον Ιανουάριο του 1920, η Ζαν ήταν εννιά μηνών έγκυος στο δεύτερο παιδί τους. Οι φίλοι του Μοντιλιάνι είχαν ανησυχήσει, επειδή δεν τον είχαν δει για μέρες. Πήγαν στο σπίτι του και τον βρήκαν άρρωστο στο κρεβάτι, να παραληρεί απ' τον υψηλό πυρετό. Δίπλα του ήταν η αφοσιωμένη σύντροφός του, η Ζαν. Τον κρατούσε σφιχτά στην αγκαλιά της. Ήξερε ότι το τέλος για τον φιλάσθενο εραστή της, που δεν ακολούθησε ποτέ τις ιατρικές συμβουλές, πλησίαζε. Ο Μοντιλιάνι πέθανε στις 24 Ιανουαρίου 1920 από φυματίωση. Ήταν μόλις 35 ετών. Η Ζαν επέστρεψε στην οικογένειά της, οι οποίοι τη δέχτηκαν πίσω παρά την άποψή τους, ότι είχε κάνει μία «ανήθικη» επιλογή στη ζωή της. Η Ζαν όμως ήταν σε απόλυτη εξάρτηση. Δεν μπορούσε να ζήσει χωρίς τον Μοντιλιάνι. Μόλις μία μέρα είχε περάσει απ' την κηδεία του, όταν η Ζαν πήδηξε απ' τον πέμπτο όροφο του κτιρίου, παίρνοντας μαζί της και το παιδί που κυοφορούσε. Είχε ζητήσει να ταφεί δίπλα στο ζωγράφο, αλλά η τελευταία της επιθυμία δεν έγινε πραγματικότητα. Η οικογένειά της θεωρούσε το Μοντιλιάνι υπεύθυνο για το θάνατο της κόρης τους, γι' αυτό και η Ζαν ενταφιάστηκε σε διαφορετικό νεκροταφείο από τον Εβραίο σύντρόφό της. Έπρεπε να περάσει μία δεκαετία, για να απαλύνει ο πόνος της οικογένειας. Το 1930, η σορός της Ζαν μεταφέρθηκε δίπλα στον τάφο του Μοντιλιάνι. Η επιγραφή στον τάφο του ζωγράφου γράφει: «Χτυπήθηκε απ' τον θάνατο, τη στιγμή της δόξας του». Η επιγραφή που πρόσθεσε η οικογένεια της Ζαν στον τάφο της, λέει: «Αφοσιωμένη σύντροφος, ακόμα και στην υπέρτατη θυσία».

Ο Μοντιλιάνι έφυγε νωρίς από τη ζωή και δεν πρόλαβε να δει πόση αξία είχαν τα έργα του. Στη διάρκεια της ζωής του αντάλλαξε πολλά έργα του με ένα πιάτο φαγητό. Μερικά από αυτά σήμερα κοστίζουν μια περιουσία το καθένα. Το 1999 η «Ωραία Ρωμαία» (La Belle Romaine) δημοπρατήθηκε από τον οίκο Σόθμπις σε τιμή ρεκόρ που ξεπερνούσε τα 16 εκατομμύρια δολάρια!

Τα τελευταία δύο χρόνια της ζωής του ο ζωγράφος έφτιαξε 25 πορτραίτα της Ζαν. Τον Ιούνιο του 2005, ένα από αυτά πουλήθηκε έναντι 3,25 εκατ. λιρών.

Επιμέλεια: Αθηνά Κανσουζίδου-Κανακούδη

Αμεντέο Μοντιλιάνι. Πορτρέτο της Ζαν με κόκκινο σάλι (1917)

Για συνδρομές ή δωρεές, το IBAN του Συλλόγου στην Εθνική Τράπεζα Ελλάδος είναι:

GR6701102340000023448000523